

Momentum, el moviment de Jeremy Corbyn

per Lily McNulty-Bakas

Un nou moviment polític de base està creant commoció al llarg de la política i els mitjans de comunicació britànics. “Momentum” ha inoculat la por de no ser reelegits en els diputats moderats, ha estat acusat pels mitjans de fer infiltració d’extrema esquerra i assetjament i, alhora, també ha estat presentat com una nova i vibrant resposta al “problema del Partit Laborista”. Què és Momentum?

L’octubre de 2015, Momentum, una xarxa de persones i organitzacions compromeses amb crear un moviment de masses per “un canvi transformatiu real”, va ser impulsat com un successor del moviment que va conduir l’exitosa campanya de Jeremy Corbyn pel lideratge del Labour. L’organització té una sèrie d’objectius amplis: impulsar iniciatives de classe i de redistribució, oposar-se a les privatitzacions, donar suport als treballadors, lluitar contra el canvi climàtic i acabar amb la discriminació. Momentum no s’ha compromès amb polítiques més concretes perquè no té l’ambició de convertir-se en un partit polític. Les seves energies estan, de fet, concentrades en fer campanya pel Partit Laborista per poder aconseguir el canvi transformatiu que persegueixen i, alhora, per poder liderar un moviment social de masses similar al d’altres grups polítics de caire comunitari, com els que s’estan veient actualment a Europa.

S’esperava que les eleccions generals britàniques de 2015 resultarien en un parlament dividit similar al del 2010. Tot i que el sistema “first-past-the-post” britànic segurament promou un major grau d’estabilitat que altres estats europeus, s’esperava que els dos principals partits històrics – el Partit Conservador, de centre-dreta, i el Partit Laborista, de centre-esquerra – tindrien igualment difícil aconseguir una majoria. Tanmateix, el 7 de maig el Partit Conservador va obtenir una inesperada majoria parlamentària i va sobrepassar el llindar dels 326 escons necessaris per formar

govern. Van guanyar fent campanya per continuar amb els programes d'austeritat i reducció de dèficit i amb un compromís per realitzar un referèndum sobre la continuïtat del Regne Unit a la Unió Europea.

El centrista Partit Liberal Demòcrata va ser castigat pel seu impopular pacte de coalició i va aconseguir retenir tan sols 8 dels seus 57 escons. L'esquerrà i independentista Scottish National Party va obtenir tots menys tres dels escons d'Escòcia i a la pràctica va expulsar el Labour del país: els laboristes van perdre 25 escons i van obtenir el seu pitjor resultat electoral des del 1987. Aquesta situació va portar el líder laborista, Ed Miliband, a dimitir. La retòrica de la premsa de dreta i del Partit Conservador havia triomfat: després de 5 anys a l'oposició, es seguia desconfiant del Labour en l'economia. El Partit Laborista estava en crisi i la disputa pel seu lideratge polaritzada. Candidats prominents com l'exministra Yvette Cooper sostenien que el Labour havia de provar que era business-friendly i que essencialment calia que novament fes un pas a la dreta per tornar a abraçar el projecte social-demòcrata del New Labour. Per la seva banda, el candidat Jeremy Corbyn, un *backbencher* a priori sense gaires opcions, liderava una campanya antiausteritat que, sorprenentment, el setembre el portaria a una victòria esclatant que fins i tot feia petita la de Blair el 1994. Era un moment significatiu per la política esquerrana a Europa, ja que era el primer cop que un partit polític britànic clau rebutjava l'argument de l'austeritat. La militància del Labour havia decidit sumar-se als moviments i partits que arreu d'Europa clamen pel final de l'austeritat i reclamen polítiques més explícitament socialistes que els seus predecessors social-demòcrates.

La "febre per Corbyn" va recórrer la nació i els seus seguidors, batejats com a "Corbynistas", van catapultar-lo a la victòria. El seu lideratge va començar amb un discurs en una manifestació de suport als refugiats, on va adreçar-se als nous membres del partit amb aquestes paraules: "benvinguts al nostre partit, benvinguts al nostre moviment. I també dic a aquells que retorneu al partit, que hi éreu abans, us va desil·lusionar i va marxar: bentornats, benvinguts a casa". (1) Que Corbyn fes servir la paraula "moviment" remarca un trencament amb els processos tradicionals de partit, amb unes estructures de presa de decisions tancades i burocràtiques; "moviment" apunta cap a una continuació de la mobilització i indica l'inici de Momentum.

Momentum és una organització "centrada en el Labour", que veu com un partit més obert, més dirigit per la militància, amb unes polítiques socialistes explícites i una voluntat col·lectiva d'implementar-les un cop al govern. Momentum es compromet a acostar-se a la població que actualment no milita a cap partit polític. (2) Com un moviment de base, la seva estructura és fluïda i poc rígida i cada grup té certa independència per mobilitzar-se al voltant de les seves pròpies temàtiques sempre que no entri en conflicte amb els objectius de Momentum. Els grups decideixen democràticament com estructurar-se internament, per bé que per assegurar certa inclusivitat estan obligats a nomenar com a mínim una dona en cada càrrec que tingui dues posicions. El febrer de 2016 Momentum va elegir un Comitè Nacional de Guiatge, de 14 membres, i va aprovar una agenda amb ambicions per al 2016, que incloïa la introducció de quotes de militància i la contractació de 8 treballadors a temps complet. S'estima que l'organització té al voltant de 100,000 seguidors i 120 grups pertot el Regne Unit.

Momentum, compost bàsicament de dos grups principals, reflecteix la distinció reconeguda per Corbyn en el seu discurs inaugural: per una banda els membres que s'havien donat de baixa per la guerra de l'Iraq i altres qüestions i que han tornat, i, per l'altra, els joves que entren per primer cop en política i s'han vist motivats per aquest moviment. Els membres més joves, els "millennials", es veuen més atrets per la idea de construir un moviment social que per la política interna del Labour, i s'han vist inspirats per moviments semblants a Europa. En general, han entrat en política amb campanyes de grups antiausteritat com UKUncut i els moviments Occupy, més que per la política tradicional de partits. Els dos grups no sempre s'avenen bé, i s'han reconegut certes tensions.

La primera campanya de Momentum va ser Democracy SOS, un corrent de registre de votants massius per mitigar l'impacte dels canvis efectuats pel govern, que havien suposat que un milió de persones deixessin d'apuntar-se al registre electoral. El desembre de 2015 també es van veure pistes del potencial del moviment, quan va enviar voluntaris a una elecció local de Manchester. S'havia previst que al Labour li aniria malament, però va aconseguir mantenir el seient i fins i tot va incrementar el seu percentatge de vot, tot com a resultat directe de l'acció de Momentum. L'organització planeja mobilitzar-se a favor dels candidats laboristes per les eleccions locals i de l'alcalde de Londres de maig de 2016, que es preveuen adverses per al partit. El moviment podria ser crític en circumscripcions disputades amb una participació menor, on els resultats poden dependre d'uns pocs grapats de vots.

Els crítics de Momentum poden situar-se en dos grans camps: els de dins del Labour i la seva premsa afí, i els de la premsa de dreta. Dins del Labour la crítica sovint inclou la caricaturització innecessària, propensa a generar faccionalisme i a duplicar els grups actius. (3) També hi ha certa por entre els diputats que el suport del moviment pot ser utilitzat en contra seu en processos de selecció de candidats. S'han difós acusacions d'assetjament i hi ha hagut MPs que han dit que se'ls ha posat al punt de mira per haver votat amb el Partit Conservador en coses com els bombardejos de Síria. Figures destacades del partit també han descrit negativament el grup com una torba i han assegurat que el moviment podria destruir el Partit Laborista actuant dins seu com un partit separat sense lleialtat real. (4) Momentum s'ha esforçat per respondre a aquestes crítiques i ha prohibit l'entrada als membres d'altres partits, per impedir l'entrisme de grups socialistes d'extrema esquerra tradicionalment hostils a les polítiques moderades del Partit Laborista. El moviment també ha redactat un Codi Ètic per fer front a l'assetjament i ha insistit que s'oposa a les crides de veto en la selecció de determinats aspirants a candidats a diputat del partit.

La crítica provinent de diputats del Labour prové d'una incomprensió crònica del nou clima polític sobre el que opera el partit, en què la socialdemocràcia es troba en caos, i també de la direcció que els militants han demanat tot elegint Jeremy Corbyn com a líder. Michael Dugher, un antic "ministre a l'ombra" del partit, remarcava aquesta incomprensió quan assegurava que no podia veure "quin sentit té [Momentum]". (5) Una idea recurrent del moviment és que la maquinària del partit és massa burocràtica i conservadora i que el Labour s'ha estancat: si els diputats no poden reconèixer els nous i vibrants seguidors de base del partit, tot apunta que és veritat. La política local es beneficia dels moviments de base i el clima d'inseguretat actual a Europa està produint expressions polítiques alternatives als models tradicionals. Els diputats del Labour haurien d'acollir aquesta mena de noves expressions dins del partit si volen que pugui evolucionar i no veure's reduït a la irrellevància, com molts dels altres grans partits social demòcrates d'Europa – per exemple, el PASOK a Grècia. A més, les crides internes a la dimissió de Corbyn i la dissolució de Momentum que s'han allargat fins a dates tan recents com el març de 2016, només fan que remarcar que alguns semblen incapaçs d'acceptar la voluntat democràtica de la militància.

Els comentaristes d'esquerra moderada simpatitzants del Labour creuen que Corbyn no és elegible i qualsevol gir a l'esquerra és atacat per "regressiu". Tanmateix, com hem dit això és de fet una oportunitat per al Labour en un moment en què els partits polítics tradicionals estan en crisi. Per haver renunciat al to de fer-se perdonar que ha caracteritzat el partit des de 2010 i per haver elegit un *outsider* antiausteritat establert sobre un moviment de base, el Labour pot capitalitzar el sentiment anti-establishment a l'alça a Europa. Si se'ls veu com una oposició real en comptes d'una continuació d'allò de sempre, Corbyn i Momentum podrien salvar el Labour.

Les respostes de dreta, per una banda, han titllat Momentum, amb condescendència burlesca, de ser una broma de nens desobedients; per altra banda, han dibuixat el moviment com una torba irracional i violenta, plena d'extremistes d'ultraesquerra. Més enllà del fet que la primera acusació és paternalista, tampoc no és cert que Momentum sigui un moviment juvenil. A més, és poc assenyat de posar els joves a la diana com una part de l'electorat encara no estrenada. Les forces combinades dels "Millennials" actuals que creixeran amb Momentum i de la població per sota dels 18 anys que podrà votar el 2020 són significatives. Pel que fa a la segona crítica, la de la torba violenta, el que es pretén és explotar el tradicional rebuig britànic de les posicions massa obertament radicals i passionals; tot i això, i tot i tot el vilipendi mediàtic, la visió que té la gent comuna de Momentum resta encara desconeguda. Enquestes recents situen el Labour per sobre dels Conservadors per un 1%. (7) Tot i que les enquestes no pregunten per Momentum, els resultats que mostren no semblen corroborar les afirmacions de la premsa de dreta i dels diputats laboristes sobre el mal que el moviment fa a les opcions electorals del Labour. De fet, el que sembla indicar el nivell de bilis dirigit a Momentum per part de la dreta i l'esquerra moderada és que el moviment podria ben bé ser més que un simple "moment".

Després de la gestió calamitosa dels pressupostos de març de 2016 per part dels Conservadors, que van haver de fer un gir de 360 graus quant als subsidis per minusvalidesa, la imatge de George Osborne i la seva pugna pel lideratge del partit s'han vist danyades. Si ajuntem a això les divisions entre els conservadors pel que fa al Brexit i les formes directes i professorals de Corbyn, el Labour i Momentum podrien trobar-se en una posició de força per difondre el seu missatge de diferència i canvi. Això podria repescar votants desil·lusionats i atraure'n de nous en un moment que els nous moviments i partits d'esquerra estan guanyant terreny a Europa, com Podemos a Espanya i Syriza a Grècia. Per un cop, podríem veure una oposició d'esquerra seriosa al Regne Unit.

Imatge de portada: [New Statesman.com](http://NewStatesman.com)